

Η Γεωπολιτική προοπτική της Ε.Ε. & η αλληλεξάρτηση με την Τουρκία

Γή + Πολιτική = Γεωπολιτική η οποία είναι η επιστήμη που βοηθά ώστε να κατανοηθούν τα Διεθνή πολιτικά δρώμενα μέσα από γεωγραφικές μεταβλητές.

Αποτελεί το εργαλείο της Στρατηγικής με κεντρικό σημείο την εθνική ισχύ που προσβλέπει στον έλεγχο μιας γεωγραφικής επικράτειας.

Συμπεραίνεται λοιπόν ότι η γεωπολιτική αξιολογεί τους Διεθνείς ανταγωνισμούς & υποστηρίζει την στρατηγική σχεδίαση σε διάφορους τομείς όπως της στρατιωτικής ισχύος = Γεωστρατηγική, της Οικονομίας = Γεωοικονομία.

Για πολλούς σήμερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί γεωπολιτικό αίνιγμα και αυτό γιατί εδράζεται στην αντίληψη στο ότι από τη μία δεν είναι τίποτα άλλο από ένα Ατλαντικό δημιούργημα, δηλαδή μία φιλελεύθερη καπιταλιστική ζώνη, μια κοινωνία ελεύθερης αγοράς που ενσωματώνει την ιδεολογία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που όμως στην ουσία αποτελεί επέκταση των αμερικανικών οικονομικών ομίλων που ελέγχουν το ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα και παράλληλα επηρεάζεται από την στρατηγική πολιτική του NATO.

Από την άλλη η Ε.Ε. είναι η έκφραση, μιας καθαρά ευρωπαϊκής ταυτότητας που επιθυμεί να υλοποιήσει το Γκωλικό όραμα για μία ανεξάρτητη και κυρίαρχη Ευρώπη από τον Ατλαντικό μέχρι τα Ουράλια.

Ο προβληματισμός γίνεται πολύ πιο έντονος, όταν διαπιστώνεται ότι η Γερμανική ηγεσία που δύναται να επιβάλει τις απόψεις της λόγω της οικονομικής ισχύος που διαθέτει, σε όλες σχεδόν τις ηγεσίες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριφέρεται με τέτοιο τρόπο που προκαλεί ερωτηματικά και απορίες, ως προς το τι επιδιώκει.

Αναμφίβολα η Γερμανία αποτελεί τον κύριο πυλώνα της Ε.Ε. καθότι, είναι οικονομικά ισχυρή.

Η πολιτική που κατόρθωσε να επιβάλλει στους λοιπούς ευρωπαϊούς εταίρους την προβάλλει ως υπερασπιστή του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος, (ΕΥΡΩ) παρά το γεγονός ότι από την εφαρμογή αυτής της πολιτικής δημιουργούνται

δυσάρεστες καταστάσεις, απειλώντας πολλές φορές την κοινωνική ειρήνη σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, ιδιαίτερα σε αυτές του Νότου.

Παράλληλα και ενώ έχει αναπτύξει σημαντική οικονομική συνεργασία με την Ρωσία, πρωτοστατεί στην επιβολή κυρώσεων εναντίον της, λόγω του Ουκρανικού ζητήματος ενώ γνωρίζει την σημαντική εξάρτησή της από το Ρωσικό Φυσικό Αέριο, που τόσο χρειάζεται η οικονομία της αλλά και το γεγονός ότι σημαντικό μέρος των εξαγωγών της απορροφάται από τη Ρωσία.

Όμως μπορεί να αμφισβητείται πραγματικά η Ρωσία, όταν υπάρχει κίνδυνος να κλείσει την στρόφιγγα, που προμηθεύει αέριο όχι μόνο στη Γερμανία αλλά και σε πάρα πολλές Ευρωπαϊκές χώρες;

Οι ερμηνείες που μπορούν να δοθούν είναι πολλές ωστόσο αυτή η συμπεριφορά του Βερολίνου δείχνει ότι επιδιώκει με κάθε τρόπο, χρησιμοποιώντας ακόμη και την Ευρωπαϊκή Ένωση (π.χ. Τρίτο ενεργειακό πακέτο) να σταματήσει την εξάρτηση της Γερμανίας αλλά και της Ευρώπης από το Ρωσικό Φυσικό Αέριο, που όμως για να γίνει αυτό θα χρειασθεί να βρεθούν νέοι προμηθευτές, αλλά και να δημιουργηθούν οι κατάλληλες υποδομές.

Μια πρώτη σκέψη θα πήγαινε στην προοπτική εισαγωγών Φ.Α. από την βόρεια Αμερική αλλά αφ' ενός η παραγωγή στις ΗΠΑ από τα σχιστολιθικά πετρώματα βρίσκεται σε αρχικό στάδιο με πολλά προβλήματα αν & σήμερα καλύπτει την εσωτερικής ζήτηση, αφ' ετέρου, η εισαγωγή Καναδικού Φ.Α. δεν είναι δυνατόν να υλοποιηθεί άμεσα, καθόσον θα πρέπει προηγουμένως να δημιουργηθούν οι κατάλληλες υποδομές για την μετατροπή του σε LNG (υγροποιημένο Φ.Α.) προκειμένου να μπορεί να μεταφερθεί στις ευρωπαϊκές αγορές, ενώ αν ληφθεί υπ' όψη και η ανάγκη απόσβεσης των απαραίτητων επενδύσεων θα διαμόρφωνε μια τιμή που μάλλον θα το καθιστούσε ασύμφορο.

Τέλος είναι πολύ αμφίβολο εάν η Γερμανία θα επιθυμούσε να αντικαταστήσει την ενεργειακή εξάρτησή της από την Ρωσία με αυτήν των ΗΠΑ-Καναδά και μάλιστα με μεγαλύτερο κόστος, δημιουργώντας παράλληλα συνθήκες να αυξηθεί και η όποια επιρροή που ασκείται πάνω της σήμερα, από τα Υπερατλαντικά οικονομικά και Στρατηγικά συμφέροντα.

Σε δεύτερη σκέψη αναγκαστικά οδηγούμεθα στο ότι ο προσανατολισμός της πρέπει να στρέφεται προς ανατολάς δηλαδή:

1. Προς την Μεσόγειο, που όπως δείχνουν τα πράγματα υπάρχουν σημαντικά αποθέματα υδρογονανθράκων.

Ανεξάρτητα από το γεγονός ότι δεν έχει φανεί κανένα επίσημο ενδιαφέρον μέ-

χρι σήμερα για την συμμετοχή της σε μελλοντική εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων της περιοχής, ήδη και εξ αιτίας της οικονομικής κρίσης ασκεί καταλυτική επιρροή στη χώρα μας αλλά και στην Κύπρο.

Όσον αφορά την Κύπρο, σύμφωνα με τον σύμβουλο επί γεωπολιτικών θεμάτων της ρωσικής κυβέρνησης Α. Ντούνκιν η χώρα πέρασε στον έλεγχο της Τρόικα λόγω της αδράνειας της Ρωσικής διπλωματίας κατόπιν μιας στρατηγικής αντεπιχείρησης της ατλαντικής πτέρυγας της Ρωσικής ελίτ, που συμβούλευσε τον Ρώσο πρόεδρο ΠΟΥΤΙΝ να μην αναμειχθεί στις Κυπριακές υποθέσεις και να μείνει μακριά από την Ελληνική πολιτική.

Ωστόσο η πολυπλοκότητα αυτής της γεωγραφικής περιοχής σε συνδυασμό με τις χαμηλές τιμές σήμερα, των υδρογονανθράκων μάλλον απαγορεύουν κάθε σκέψη για την οικονομική εκμετάλλευσή τους τουλάχιστον σε βραχύ ορίζοντα.

2. Χώρες της Ανατολικής Ευρώπης & της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

Η γεωγραφική θέση αλλά & η μορφολογία του εδάφους της Γερμανίας που χαρακτηρίζεται από την έλλειψη φυσικών εμποδίων στα σύνορά της την κατέστησαν διαχρονικά ανασφαλή από την εποχή της ενοποίησής της το 1871 & επιθυμώντας να δημιουργήσει συνθήκες Στρατηγικής διασφάλισης των εδαφών της, επανειλημμένα στο παρελθόν είχε επιχειρήσει ακόμη & με καταπάτηση διακρατικών συμφωνιών πχ (Γερμανο-Σοβιετικό Σύμφωνο) να αποκτήσει ζωτικό χώρο προς ανατολάς & ιδιαίτερα επί των Ουκρανικών εδαφών & με απώτερο στόχο τα πλούσια σε ενέργεια & μεταλλεύματα εδάφη της Ευρασίας.

Αυτό φάνηκε τώρα τελευταία όταν δημιούργησε την Ανατολική εταιρική σχέση στα πλαίσια της ΕΕ ώστε να συμπλεύσει με τον στρατηγικό στόχο, της επέκτασης των συμφερόντων της επί της Ουκρανίας, Λευκορωσίας & Μολδαβίας αλλά & προς τον Καύκασο & τις χώρες της Ευρασίας.

όσον αφορά στις επιλογές της Ουκρανικής κυβέρνησης για πολιτική & Οικονομική σύμπλευση με την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα γεγονότα και η περίπλοκη κατάσταση που επικρατεί στην χώρα μάλλον δεν θα της επιτρέψουν να επιλύσει το σύνθετο πρόβλημα του κράτους με συνέπεια η αστάθεια να συνεχισθεί & να αποτελεί σημείο τριβής μεταξύ Ρωσίας & Δυτικών χωρών.

3. Στη Μέση Ανατολή

Εδώ θα μπορούσαμε να εικάσουμε ότι κύρια επιλογή της θα μπορούσε να αποτελέσει το IPAN όπου υπάρχει το 10% των παγκόσμιων αποθεμάτων του πετρελαίου καθώς και το 17% των παγκόσμιων αποθεμάτων Φ.Α. Και τούτο γιατί η χώρα αυτή, μόλις βγαίνει αν δεν δημιουργηθούν πρόσθετες

επιπλοκές από την νέα κυβέρνηση των ΗΠΑ, από ένα καθεστώς 35 & πλέον ετών αποκλεισμού και κυρώσεων που είχε επιβληθεί από διεθνείς δυνάμεις, πρωτοστατούσων των ΗΠΑ και του Η.Β. οι οποίες εάν & επιδιώκουν να εισέλθουν στην Ιρανική αγορά, θα πρέπει να καταβάλουν ιδιαίτερες προσπάθειες, ώστε να ξεπεραστεί η αμοιβαία καχυποψία και η παλιά έχθρα που εδράζεται και στην πολιτική των κυρώσεων και στις διαχρονικές παρεμβάσεις τους αλλά και στο αποικιοκρατικό παρελθόν τους.

Η Γερμανία αν και βρίσκεται σε πλεονεκτικότερη θέση, καθ' όσον διατηρούσε για όλη αυτήν την περίοδο έστω και υποτονικά, μια οικονομική πολιτική εμπορικών συναλλαγών, που έχει και βαθιές ρίζες που έρχονται από τον 19ο αιώνα & ίσως να αποτελούσε στρατηγικό σχεδιασμό ο προσεταιρισμός του Ιράν που θα άνοιγε τον δρόμο για την προσέγγιση των χωρών της Ευρασίας δηλ. των πρώην Σοβιετικών Δημοκρατιών με το πλούσιο σε υδρογονάνθρακες & πρώτες ύλες υπέδαφος τους με την αναγκαστική επιλογή της να προσεγγίσει έστω & προσωρινά τα Σουνιτικά κράτη που βρίσκονται σε μια αέναη διαμάχη με το Σιιτικό Ιράν μάλλον καθιστά πολύ αδύναμη αυτήν την προοπτική.

Παράλληλα, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί κανείς να παραγνωρίσει τους βαθείς δεσμούς της Ρωσίας με το ΙΡΑΝ, δεσμοί που έχουν σφυρηλατηθεί από τον χρόνο και που εδράζονται στη διαχρονική υποστήριξή του από την Ρωσία παρά την ύπαρξη διεθνών κυρώσεων εναντίον του, πράγμα για το οποίο είχε κατηγορηθεί η Ρωσία πολλακίς στο παρελθόν.

Έτσι λοιπόν, με βάση τις ιδιαίτερες σχέσεις που υφίστανται μεταξύ των, οι δύο χώρες, τον Αύγουστο 2014 προχώρησαν στην υπογραφή μνημονίων εμπορικών συναλλαγών, που αφορούν περίοδο 5 ετών σηματοδοτώντας μια απότομη εντατικοποίηση της οικονομικής συνεργασίας τους.

Η συμφωνία αυτή θέτει τα θεμέλια για μία ολοκληρωμένη συνεργασία πολλών δις \$ που αφορά στο εμπόριο, του πετρελαίου, του Φ.Α, των πετροχημικών αλλά και της δημιουργίας στο Ιράν εργοστασίου λιπασμάτων.

Όμως ανεξάρτητα από τα παραπάνω είναι διαπιστωμένο ότι οι χώρες της Ε/Ε αλλά κυρίως η Γερμανία μεταποιεί πρώτες ύλες & παράγει, βιομηχανικά αλλά και άλλα προϊόντα υψηλής τεχνολογίας αποτελεσματικά και συνεχώς, διοχετεύοντας, το μεγαλύτερο μέρος αυτής της παραγωγής εκτός από τις χώρες της Ε.Ε. σε όλη την υδρόγειο σχεδόν, πράγμα που ουσιαστικά συνετέλεσε στην επίτευξη ενός υψηλού βιοτικού και πολιτιστικού επιπέδου.

Με βάση τα παραπάνω πρώτιστο καθήκον αλλά και στρατηγική επιλογή των Γερμανικών κυβερνήσεων αποτελεί η διατήρηση αλλά και η αύξηση του επι-

πέδου των εξαγωγών και αυτό τις αναγκάζει να δημιουργούν συνθήκες διατήρησης της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων τους περιλαμβανομένης και της πολιτικής λιτότητας (agenda 2010, που αποτελεί από το έτος 2000 συμφωνία κυβέρνησης-συνδικάτων για πάγωμα των μισθών), ώστε να είναι σε θέση να διατηρούν σε αυξητική τάση το ΑΕΠ της χώρας, να μην αντιμετωπίζουν σοβαρά δημοσιονομικά ελλείμματα, να διατηρείται σταθερό το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων, να αντιμετωπίζουν την ανεργία αλλά και το ενδεχόμενο των κοινωνικών αναταραχών.

Όμως η διατήρηση σε υψηλό επίπεδο των εξαγωγών πέρα από το πρόβλημα των υδρογονανθράκων και την απεξάρτησή της από την προμηθεύτρια Ρωσία, εξαρτάται και από πρώτες ύλες που η Γερμανία δεν διαθέτει και για την κατανόηση του προβλήματος, αναφέρουμε ότι σύμφωνα με μια μελέτη παρελθόντων ετών που παρήγγειλε η Γερμανική κυβέρνηση και χαρακτηρίστηκε άκρως απόρρητη, τονίζεται, ότι αν η χώρα αντιμετωπίσει δυσκολίες στην εισαγωγή 5 μεταλλευμάτων που προέρχονται κυρίως από την Αφρική του νοτίου ημισφαιρίου, τότε εκατομμύρια εργαζόμενοι στους τομείς της μεταλλουργίας, του αυτοκινήτου, της αεροναυπηγικής και της ναυπηγικής θα χάσουν την δουλειά τους (πρόκειται για το χρώμιο, το μολυβδαίνιο, το βανάδιο, τον αμίαντο, και το μαγγάνιο.)

Η Γερμανική ηγεσία σταθμίζοντας τις ανάγκες της χώρας και τους κινδύνους, που απορρέουν από τυχόν μελλοντική έλλειψη των πρώτων υλών, πράγμα που ενδεχομένως να απειλήσει ακόμα και την ύπαρξη της, προχωρά διαχρονικά με μέθοδο, για την εξάλειψη αυτής της απειλής και αφού μέσω του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος, κατόρθωσε να προωθήσει τα συμφέροντά της και να επιβάλει την οικονομική της πολιτική στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προσπαθεί να βρει τον τρόπο ώστε να εδραιώσει την παρουσία της αλλά και τα συμφέροντά της στους πόρους της Μ. Ανατολής, της Αφρικής αλλά και της Μεσογείου.

Όμως δεν θα πρέπει να ξεφεύγει της προσοχής της Γερμανικής ηγεσίας ότι στην σημερινή Μ. Ανατολή υφίστανται κυρίαρχες σχέσεις της ΡΩΣΙΑΣ με το ΙΡΑΝ, την ΣΥΡΙΑ και άλλων χωρών της Μ. Ανατολής με τις οποίες συναλλάσσεται εμπορικά.

Επίσης κυρίαρχες σχέσεις υπάρχουν και μεταξύ χωρών της περιοχής με ΗΠΑ-ΗΒ που διατηρούν έντονο γεωπολιτικό ενδιαφέρον για τον ευρύτερο χώρο και ιδιαίτερα για την Αφρική, όπου «μαίνεται ο πόλεμος» με τα Κινεζικά συμφέροντα.

Κατά συνέπεια ένα εγχείρημα για την απόκτηση δεσπόζουσας επιρροής σε περιοχές, που θα διασφάλιζε με διαφορετικό καθεστώς από το σημερινό, τα συμφέροντά της, είναι η διατήρηση αλλά & εμπέδωση των σχέσεων της με την Τουρκία που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως εφιαλτήριο για την περαιτέρω διείσδυσή της σε όλο το Σουνιτικό μπλόκ που εκτός από την Μ.Ανατολή εκτείνεται στην Β. & την υποσαχάρια Αφρική.

Βέβαια είναι τοις πάσι γνωστό η πρόσφατη διαμάχη μεταξύ χωρών της Ε.Ε. & κυρίως της Γερμανίας με την Τουρκική κυβέρνηση. Η διαμάχη ξέσπασε λόγω του πρόσφατου Δημοψηφίσματος όταν απαγορεύθηκε σε Τούρκους υπουργούς να προπαγανδίσουν σ' αυτές τις χώρες υπέρ της συνταγματικής μεταρρύθμισης, πράγμα που για λόγους πολιτικών ισορροπιών δεν επέτρεψαν οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις.

Η Τουρκική κυβέρνηση αντέδρασε, κατηγορώντας τους Ευρωπαίους, για Ναζιστικές αντιλήψεις & επιλογές καθώς & για συμμετοχή σε συμμαχία σταυροφόρων.

Ωστόσο μόλις μια εβδομάδα μετά την καταμέτρηση των ψηφοδελτίων & και την εκλογική νίκη του προέδρου Ερτογάν η Τουρκία αναζητά την γερμανική βοήθεια.

"Πιστεύω ότι ήρθε η ώρα να επιστρέψουμε στην προτέρα ομαλή κατάσταση των σχέσεων" δήλωσε στην Γερμανική εφημερίδα BILD ο Τούρκος αναπληρωτής Πρωθυπουργός Μεχμέτ Σιμσέκ του οποίου η πρωταρχική ευθύνη είναι η οικονομία της χώρας.

Η θέση αυτή του κου Σιμσέκ δείχνει ότι στην Τουρκική κυβέρνηση είναι σαφές ότι η Οικονομία της χώρας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις συναλλαγές με τις χώρες της ΕΕ & κυρίως την Γερμανία που είναι & ο κυριότερος εμπορικός της εταίρος όχι μόνο για την χρηματοδότηση της αυξανόμενης ανεργίας που επιτείνεται με την ροή των μεταναστών, την μείωση του τουριστικού ρεύματος από χώρες της Ε.Ε. που αποτελούν σημαντική πηγή εσόδων για την χώρα αλλά & την μείωση των εξαγωγών της προς αυτές. Κάτω από αυτές τις συνθήκες είναι πασιφανές ότι η Τουρκία χρειάζεται την Γερμανία.

Στην άλλη πλευρά παρά τις φωνασκίες για κατάλυση των Δημοκρατικών ελευθεριών & την υπερβολική δύναμη που θα συγκεντρώνεται στα χέρια του εκάστοτε προέδρου της Τουρκικής Δημοκρατίας η Γερμανική Οικονομικοπολιτική ελίτ γνωρίζει πολύ καλά ότι χρειάζεται την Τουρκία & όχι μόνο για την συγκράτηση των μεταναστευτικών ροών από Συρία, Ιράκ, Ιράν, Αφγανιστάν κλπ. αλλά κυρίως για το γεγονός ότι είναι σημαντικός παράγοντας στην Μ. Ανατολή & δεν είναι τυχαίο ότι σήμερα δραστηριοποιούνται 3.000 βιομηχανικές μονάδες στην Τουρκία θυγατρικές των αντίστοιχων Γερμανικών.

Τον περασμένο Μάρτιο η κα Μέρκελ μιλώντας στους Γερμανούς βουλευτές εξήγησε ότι παρά την δημιουργηθείσα ένταση η σχέση με την Τουρκία πρέπει να διατηρηθεί & είναι Στρατηγική επιλογή να μην απομακρυνθεί η Τουρκία από την Ευρωπαϊκή Ένωση καθόσον στην χώρα αυτή αφ' ενός βρίσκεται μια από τις μεγαλύτερες αεροπορικές βάσεις του NATO & αφ' ετέρου ασκεί επιρροή στις γύρω χώρες.

Με δεδομένο ότι η Γερμανία βασίζεται στις εξαγωγές της που διοχετεύονται στην Μ. Ανατολή αλλά & σε χώρες πέραν αυτής σίγουρα θα ανησυχεί στο ότι οι συνεχείς & αυξανόμενος αριθμός των πολεμικών συρράξεων στην περιοχή θα βλάψουν δραστικά την Οικονομία της.

Για αυτούς αλλά & άλλους λόγους που αναφέρθηκα πιο πάνω η Γερμανία επιδιώκει να ισχυροποιήσει την θέση της στην περιοχή & σαφώς χρειάζεται την βοήθεια της Τουρκίας.

Μπορεί οι μεταξύ τους σχέσεις να φαίνεται ότι διέρχονται κρίση ωστόσο τα συμφέροντά τους ευθυγραμμίζονται & μοιραίως δημιουργείται αμοιβαία εξάρτηση.

Αυτό οδηγεί σήμερα σε μια ισχυρή αλλά μάλλον βραχύβια συμμαχία αν λάβουμε υπόψη μας την δραστηριοποίηση Διεθνών Δυνάμεων στην περιοχή κάτι που έντονα θυμίζει την προ 100ετίας & πλέον, συμμαχία της Γερμανίας των Χοετζόλερν & της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας πράγμα που κατέληξε στην διάλυσή αμφοτέρων.

Τέλος δεν πρέπει να μας διαφεύγει, ότι αναγκαστικά παραμένει στρατηγική επιλογή των Γερμανικών κυβερνήσεων η συνέχιση των εξαγωγών προς τις χώρες της Ε. Ε. συμπεριλαμβανομένης & της δικιάς μας, που αποτελούν τον κύριο αποδέκτη των γερμανικών προϊόντων, πράγμα όμως, που για να συνεχισθεί αυτή η κατάσταση θα πρέπει να υπάρξει αλλαγή στην υφιστάμενη πολιτική της λιτότητας, που άλλωστε με τα σημερινά δεδομένα έχει διαφορετική αφετηρία και επιπτώσεις για κάθε χώρα της Ε.Ε.

Επίσης θα πρέπει να αποτελεί και κύριο μέλημα των Γερμανικών κυβερνήσεων η αποφυγή μιας στρατιωτικής αναμέτρησης γύρω από τα σύνορά της, που βέβαια με τα σημερινά δεδομένα θα ήταν ολέθριο αν προκληθεί.

Δημήτρης Α. Ζακοντίνος

Οικονομολόγος,

τ. Αντιπρόεδρος του ΕΛΙΣΜΕ (Ελληνικό Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών)